

Radiacinės saugos centras

RADIACINĖ SAUGA

RADIACINĖS SAUGOS CENTRO INFORMACINIS BIULETENIS

2008 m. kovas Nr. 1

TURINYS

2 p.
RSC veikla

2 p.
RSC struktūra

3 p.
Naujienos

3 p.
Įvykiai ir datos

4 p.
Naujausi teisės aktai ir leidiniai

4 p.
Kontaktai

TARPTAUTINĖS IR LIETUVOS RADIACINĖS SAUGOS ORGANIZACIJOS

Tarptautinė atominės energijos agentūra (TATENA)

Europos radiacinės saugos mokymo ir ugdymo tinklas

IRPA
Tarptautinė radiacinės saugos asociacija

Lietuvos radiacinės saugos draugija
IRPA narė

Gerbiamieji skaitytojai,

Žmones nuolat veikia gamtinė jonizuojančiosios spinduliuotės apšvita iš kosmoso, žemės plutos, vandens ir oro. Mus taip pat veikia apšvita, kurią lemia branduolinio ginklo bandymai, atominių reaktorių veikla, jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai, naudojami ligų diagnostikai ar gydymui, pramonės objektuose, mokslo ir mokymo tikslais. Visi patiriame šios apšvitos poveikį. Daugeliui kyla klausimų, kokių apšvitos šaltinių yra Lietuvoje, ar jie saugiai naudojami, kokią apšvitą gauname dėl radono ir jo skilimo produktų savo namuose, ar apšvita, gaunama medicininių procedūrų metu, nekenkia mūsų sveikatai?

Lietuvoje veikia Ignalinos atominė elektrinė, priimtas įstatymas dėl naujos atominės elektrinės statybos. Veikiant atominei elektrinei ar užbaigus jos eksploataciją ir ją išmontuojant, susidaro labai daug radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro. Kaip minėta veikia ir radioaktyviosios atliekos veikia supančią aplinką, gyventojus, ar tai gali

turėti įtakos mūsų sveikatai? Šie ir kiti klausimai bei atsakymai į juos bus aptariami kituose numeriuose, o pirmajame biuletenyje norime supažindinti su Radiacinės saugos centro veikla.

Kviečiame visus – ir specialistus, dirbančius su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, ir asmenis, kurių veikla susijusi su apšvita, studentus, moksleivius, gyventojus – teikti mums klausimų, siūlyti šio leidinio temas. Radiacinės saugos centro specialistai bandys atsakyti į visus Jus dominančius klausimus, suteikti norimą konsultaciją ar pagalbą.

Albinas MASTAUSKAS
Radiacinės saugos centro direktorius

Radiacinę saugą garantuoja valstybė

Radiacinė sauga apibrėžiama kaip teisiinių, techninių, technologinių, statybos, higienos ir darbų saugos, aplinkos apsaugos normų ir taisyklių bei priemonių visuma, kuriomis užtikrinama žmonių ir aplinkos apsauga nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

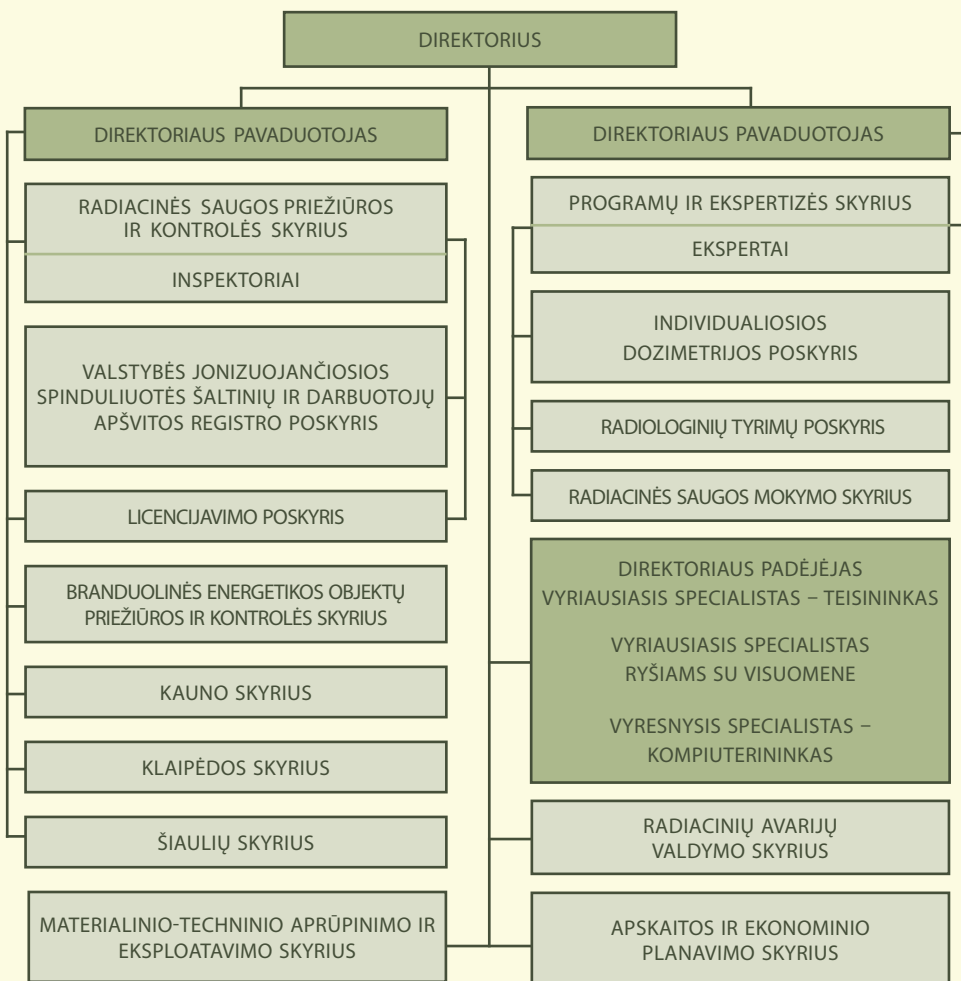
Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai naudojami daugelyje gyvenimo sričių: medicinoje, pramonėje, moksle. Jų teikiama nauda yra didžiulė, tačiau reikia nepamiršti, kad jonizuojančioji spinduliuotė kenksminga. Radiacinės saugos tikslas – visiškai apsaugoti žmones nuo lemtingų jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio reiškinių (spindulinių nudegimų, kataraktos, spindulinės ligos) ir sumažinti atsitiktinių šios spinduliuotės poveikio reiškinių (vėžio, genetinių

pokyčių) skaičių iki visuomenei priimtinių normų. Radiacinė sauga – labai sudėtinga sritis, todėl svarbu, kad ji būtų užtikrinama valstybės mastu.

Siekiant geriau apsaugoti žmones nuo galimo žalingo apšvitos poveikio, 1997 m. sausio 1 d. įkurtas Radiacinės saugos centras (RSC) prie Sveikatos apsaugos ministerijos – valstybės valdymo institucija, atsakinga už šalies žmonių radiacinę saugą.

Iki tol valstybinę radiacinės saugos priežiūrą ir kontrolę atliko ir kitus radiacinės saugos klausimus sprendė Valstybinio visuomenės sveikatos centro Radiologijos apsaugos skyrius ir Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių bei Panevėžio apskričių visuomenės sveikatos centrų specialistai, atsakingi už radiacinę saugą. 1999 m. minėti specialistai prisijungė prie RSC.

Radiacinės saugos centro struktūra

Radiacinės saugos centro veikla

Pagrindiniai Radiacinės saugos priežiūros ir kontrolės skyriaus uždaviniai: organizuoti ir vykdyti valstybinę radiacinės saugos priežiūrą ir kontrolę, nagrinėti juridinių asmenų pateiktus dokumentus veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijai gauti, tvarkyti Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registrą, planuoti, koordinuoti ir kontroliuoti, kaip vykdomi gyventojų ir dirbančiųjų apsaugos veiksmai radiacinės avarijos atveju, vertinti apšvitos įtaką žmonių sveikatai ir pagal kompetenciją vykdyti kitą su žmonių sauga nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio susijusią veiklą.

Programų ir ekspertizės skyriaus uždavinys – nustatyti, kokią gyventojų ir darbuotojų apšvitą sąlygoja ar gali sąlygoti įvairūs šaltiniai, rengti rekomendacijas, kad ji neviršytų nustatytų dozių ribų ir būtų tokia, kokią galima pasiekti atsižvelgiant į socialines ir ekonomines sąlygas.

Branduolinės energetikos objektų priežiūros ir kontrolės skyriaus specialistai branduolinės energetikos objektuose

vykdo valstybinę radiacinės saugos priežiūrą ir kontrolę, rengia teisės aktų projektus.

Sisteminimas ir kryptingas radiacinės saugos mokymas, žinių atnaujinimas bei praktinių įgūdžių tobulinimas yra sudedamasis šalies radiacinės saugos infrastruktūros elementas. Todėl 2006 m. buvo įkurtas **Radiacinės saugos mokymo skyrius**. RSC organizuoja seminarus, mokymus, kursus, praktines pratybas, skaito paskaitas radiacinės saugos klausimais.

Radiacinių avarijų valdymo skyriaus specialistai dirba šiomis kryptimis: pagal kompetenciją kontroliuoja ir koordinuoja valstybės ir savivaldybių institucijų veiklą radiacinių avarijų prevencijos srityje, organizuoja, veda pratybas, seminarus, mokymus į radiacines avarijas reaguojančių institucijų darbuotojams, rengia teisės aktų projektus, teikia pastabas dėl kitų institucijų parengtų dokumentų.

RSC Kauno, Klaipėdos, Šiaulių skyrių specialistai sprendžia aktualias radiacinės saugos problemas ir vykdo valstybinę priežiūrą ir kontrolę RSC direktoriaus įsakymu paskirtose teritorijose.

NAUJIENOS

Baigtas įgyvendinti projektas, skirtas įvertinti galimą IAE apšvitos poveikį aplinkai ir žmonėms elektrinei veikiant ir ją sustabdžius.

Pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos.

Radiacinės saugos centro direktoriui suteiktas Nusipelnusio Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojo vardas ir įteiktas apdovanojimas.

Pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Ugniagesių gelbėtojų mokykla.

Daugiau naujienų rasiite apsilankę interneto svetainėje www.rsc.lt

2007 m. Radiacinės saugos centras kartu su Botanikos, Fizikos, Geologijos ir geografijos institutais atliko kompleksinius tyrimus, skirtus pasirengti įvertinti ir prognozuoti Ignalinos atominės elektrinės (IAE) uždarymo poveikį žmonėms ir aplinkai IAE regione.

Buvo tiriami radionuklidų kiekiai vandenyje, grunte, ore, Drūkšių ežero nuosėdose, augaluose, gyvūnuose, maiste, krituliuose, matuojama spinduliuotės dozės galia. Norint įvertinti IAE poveikį, tyri-

mai buvo atliekami ir kitose nuo IAE nutolusiose Lietuvos vietose.

Nustatyta, kad kai kuriais atvejais IAE įtaka radionuklidų aktyvumams aplinkoje jaučiama tik artimiausioje IAE aplinkoje. Žmonių apšvitos padidėjimo dėl IAE įtakos nenustatyta.

Įvertinus radionuklidų kiekius Drūkšių ežere ir jų galimą įtaką floros ir faunos apšvittai, galima konstatuoti, kad saugos požiūriu Drūkšių ežerą galima toliau naudoti plėtojant branduolinę energetiką Lietuvoje.

Pasirašyta sutartis numato Radiacinės saugos centro ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento informacijos apie incidentus, ekstremalius įvykius ir ekstremalias situacijas, susijusias su padidėjusia radioaktyviąja tarša ar jonizuo-

jančiąja spinduliuote, keitimosi tvarką ir pagrindines bendradarbiavimo kryptis. Susitarimu institucijos įsipareigoja talkinti turima įranga, priemonėmis, siųsti specialistus, rengti bendras pratybas, mokymus, teikti konsultacijas rengiant teisės aktus.

Sveikatos apsaugos ministras Rimvydas Turčinskas Radiacinės saugos centro direktoriui Albinui Mastauskui suteikė Nusipelnusio Lietuvos sveikatos darbuotojo vardą ir įteikė Nusipelnusio Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojo garbės ženklą. Radiacinės saugos centro direktoriui apdovanojimas suteiktas už reikšmingą

indėlį Lietuvoje kuriant radiacinės saugos infrastruktūrą, atitinkančią Tarptautinės atominės energijos agentūros (TATENA) rekomendacijas ir Europos Komisijos (EK) reikalavimus, už indėlį rengiant specialistus, kurie gali atstovauti šaliai bei dalyvauti tarptautinių organizacijų, EK darbo grupių veikloje.

Radiacinės saugos centras ir Ugniagesių gelbėtojų mokykla pasirašė bendradarbiavimo sutartį, nustatančią minėtų institucijų bendradarbiavimą civilinės, priešgaisrinės ir radiacinės saugos žinių sklaidimo, saugios visuomenės kūrimo srityje.

Sutartimi Radiacinės saugos centras ir Ugniagesių gelbėtojų mokykla įsipareigoja teikti metodinę ir praktinę pagalbą,

skaityti paskaitas civilinės, priešgaisrinės ir radiacinės saugos temomis, keistis informacine medžiaga mokymo klausimais bei mokymo proceso duomenimis, organizuoti mokomosios metodinės medžiagos bendrais abiem šalims klausimais rengimą ir dalyvauti jį rengiant, dalyvauti organizuojant renginius įvairiais radiacinės saugos ir saugumo, civilinės ir priešgaisrinės saugos klausimais.

ĮVYKIAI IR DATOS

1997 m. sausio 1 d. įkurtas Radiacinės saugos centras.

1997 m. patvirtinta higienos norma HN 73-1997 „Pagrindinės radiacinės saugos normos“, įteisinusi TATENA rekomendacijas ir Europos Tarybos direktyvų reikalavimus radiacinės saugos srityje.

1999 m. sausio 12 d. LR Seime priimtas Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymas.

1999 m. balandžio 19 d. sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinti Radiacinės saugos centro nuostatai.

1999 m. gegužės 25 d. LR Vyriausybė patvirtino Veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo taisykles.

1999 m. gegužės 25 d. LR Vyriausybė įsteigė Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registrą.

2000 m. liepos 1 d. LR Vyriausybė patvirtino Radiacinės saugos programą.

2000–2001 m. kartu su kitomis šalimis įgyvendintas Europos Komisijos projektas „Panaudotų uždarytų jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių tvarkymas Bulgarijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Rumunijoje ir Slovakijoje“.

2001 m. įkurta Lietuvos Radiacinės saugos draugija.

2001–2006 m. vykdytos PHARE programos „Radiacinė sauga“ ir „Pasirengimo branduolinėms ir radiologinėms avarijoms stiprinimas Lietuvoje“, įgyvendinta programos „Parama VATESI ir Lietuvos techninės paramos organizacijoms Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo licencijavimo veiklos srityje“ antra dalis.

2004–2005 m. vykdyta Švedijos institucinės paramos programa „Europos Komisijos radiacinės saugos teisės aktų įdiegimo priežiūra ir praktinė pagalba probleminėse srityse“.

2007 m. sausio 26 d. įvyko tarptautinė konferencija, skirta Radiacinės saugos centro 10-ies metų veiklai apžvelgti.

Naujausi radiacinę saugą reglamentuojantys teisės aktai

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 460 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 25 d. nutarimo Nr. 651 „Dėl Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registro įsteigimo bei jo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2007, Nr. 55-2140).

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymai

- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. V-201 „Dėl sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymo Nr. V-489 „Dėl didžiausių leistinų cezio izotopų aktyvumo lygių, taikomų žemės ūkio produktams po Černobylio atominės elektrinės avarijos, patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2007, Nr. 38-1420).
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. vasario 14 d. įsakymas Nr. V-95 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 31:2008 „Radiacinės saugos reikalavimai medicininėje rentgenodiagnostikoje“ patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 22-819).

Radiacinės saugos centro direktoriaus įsakymai

- Radiacinės saugos centro direktoriaus 2007 m. spalio 29 d. įsakymas Nr. 56 „Dėl Asmenų, atsakingų už radiacinę saugą, ir darbuotojų, dirbančių su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, radiacinės saugos žinių tikrinimo ir vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 113-4616).
- Radiacinės saugos centro direktoriaus 2007 m. lapkričio 16 d. įsakymas Nr. 63 „Dėl Darbuotojų apšvitos ir darbo vietų stebėsenų atlikimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 120-4950).
- Radiacinės saugos centro direktoriaus 2007 m. gruodžio 28 d. įsakymas Nr. 75 „Dėl Privalomojo radiacinės saugos mokymo tvarkos aprašo ir mokymo programų patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 3-113).

Pastaraisiais metais Lietuvoje išleistos šis knygos ir brošiūros apie radiacinę saugą

- Morkūnas G. Radiacinė sauga ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo technologijos. Mokomoji knyga. Vilnius, 2007.
- Ignalinos atominės elektrinės uždarymas. Kas tai? Vilnius, 2007 (baltarusių, latvių, lietuvių, rusų k.).
- Butkus D. Jonizuojančioji spinduliuotė aplinkoje. Vadovėlis. Vilnius, 2006.
- Tarptautinė konferencija. Radiacinės saugos centras: dešimties metų patirtis. Vilnius, 2007.
- Bendravimo ir informavimo krizės atveju vadovas. Vilnius, 2006.
- Jonizuojančioji spinduliuotė. Vilnius, 2006.
- Autorių kolektyvas. Radiacija: sauga, sveikata, ekologija. Vadovėlis. Vilnius, 2005.
- Radiacinės saugos optimizavimo (ALARA) atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo metu vadovas. Vilnius, 2006.
- Ką reikia žinoti apie pasirengimą branduolinei avarijai. Vilnius, 2005 (lietuvių, rusų k.).
- Tovianskaja Požerskaja V. Medicininė apšvita branduolinėje medicinoje. Vilnius, 2005.
- Žiliukas J. Medicininė apšvita rentgenodiagnostinių tyrimų metu. Vilnius, 2005.
- Aalbers T., Morkūnas G., Žiliukas J. Kokybės sistemų kūrimas ir diegimas rentgeno diagnostikos skyriuose. Vilnius, 2004.
- Klevinskas G. Smulkiųjų gamintojų radioaktyviųjų atliekų perdirbimas ir saugojimas. Vilnius, 2004.
- Morkūnas G. Radiacinė sauga? Tai labai paprasta. Vilnius, 2004.
- Nedveckaitė T. Radiacinė sauga Lietuvoje. Vilnius, 2004.

*BESIDOMINČIUS RADIACINĘ SAUGĄ
IR NORINČIUS ĮSIGYTI ŠIŲ IR KITŲ
LEIDINIŲ KVIEČIAME APSILANKYTI
RADIACINĖS SAUGOS CENTRE.*

RADIACINĖS SAUGOS CENTRAS

Direktorius A. Mastauskas

Tel. (8 5) 236 19 36

El. p. a.mastauskas@rsc.lt

Direktorius pavaduotoja

R. M. Stasiūnaitienė

Tel. (8 5) 236 19 36

El. p. r.stasiunaitiene@rsc.lt

Direktorius

pavaduotojas

G. Morkūnas

Tel. (8 5) 236 19 34

El. p. g.morkunas@rsc.lt

Kauno skyrius

Tel. (8 37) 33 37 60

El. p. kaunas@rsc.lt

Aušros g. 44, LT-44156

Kaunas

Klaipėdos skyrius

Tel. (8 46) 38 33 08

El. p. klaipeda@rsc.lt

Bijūnų g. 6, LT-91206

Klaipėda

Šiaulių skyrius

Tel. (8 41) 52 46 44

El. p. siauliai@rsc.lt

Vilniaus g. 229, LT-76343

Šiauliai

Šiaulių skyriaus atstovas

Panevėžyje

Tel. (8 45) 46 36 77

El. p. panevezys@rsc.lt

Respublikos g. 13, LT-35185

Kalvarijų g. 153, LT-08221

Vilnius

Tel. (8 5) 236 19 36

(8 5) 236 19 35

faks. (8 5) 276 36 33

El. p. rsc@rsc.lt

www.rsc.lt